

IRENA ŻURAWSKA-BARTOSIK

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Polska / University of Economics in Katowice, Poland

Fundusze unijne a potencjał endogeniczny w wybranych gminach województwa śląskiego

EU funds and endogenous potential in selected municipalities of the Silesian Voivodeship

Streszczenie: Przedmiotem artykułu są rola funduszy unijnych w kształtowaniu potencjału endogenicznego gmin województwa śląskiego oraz analiza współwystępowania intensywności absorpcji tych środków z miarami peryferyzacji i przedsiębiorczości. Celem były opisowe zidentyfikowanie wzorców współwystępowania i ocena relacji ze wskaźnikiem stabilności budżetowej (WSB). Badanie obejmuje 15 gmin wybranych według średniego udziału funduszy w dochodach własnych (2014–2023). W badaniach zastosowano metody ilościowe (współczynnik Pearsona, proste regresje) oraz analizę opisową i przegląd przypadków. Wyniki wskazują silne dodatnie współwystępowanie między udziałem funduszy a dochodami własnymi, średnie ujemne współwystępowanie z miarami dynamiki rejestracji firm oraz ujemne relacje funduszy z WSB w wielu gminach. Stwierdzono dużą heterogeniczność efektów lokalnych. Wnioski podkreślają charakter korelacyjny badań (brak dowodów przyczynowości) i wskazują na potrzebę badań panelowych oraz kontroli zmiennych zakłócających. Oryginalny wkład artykułu polega na systematycznym połączeniu danych ilościowych, pochodzących z bazy danych projektów, z analizą korelacyjną oraz z przeglądem praktyk alokacyjnych.

Abstract: This article examines the role of European Union funds in shaping the endogenous development potential of municipalities in the Silesian Voivodeship and analyses the co-occurrence between the intensity of absorption of these funds and selected measures of peripherality and entrepreneurship. The objective is to descriptively identify patterns of co-occurrence and to assess their relationships with the Budget Stability Index (BSI). The study covers 15 municipalities selected based on the average share of EU funds in own-source revenues over the period 2014–2023. The research applies quantitative methods (Pearson correlation coefficient and simple regression models), complemented by descriptive analysis and a review of selected cases. The results indicate a strong positive co-occurrence between the share of EU funds and own-source revenues, a moderate negative co-occurrence with measures of business registration dynamics, and negative relationships between EU funds and the BSI in many municipalities. A high degree of heterogeneity in local effects is observed. The conclusions emphasise the correlational nature of the analyses, with no evidence of causality, and point to the need for panel studies and for controlling confounding variables. The original contribution of the article lies in the systematic integration of quantitative project-level data with correlational analysis and a review of allocation practices.

Słowa kluczowe: fundusze unijne, gminy, peryferyzacja, potencjał endogeniczny, województwo Śląskie
Keywords: EU funds, endogenous, municipalities, potential, peripheralization, Silesian Voivodeship

Otrzymano: 17 czerwca 2025

Received: 17 June 2025

Zaakceptowano: 15 grudnia 2025

Accepted: 15 December 2025

Sugerowana cytacja / Suggested citation:

Żurawska-Bartosik, I. (2026). Fundusze unijne a potencjał endogeniczny w wybranych gminach województwa śląskiego. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 40(1), 57–72. doi: <https://doi.org/10.24917/20801653.401.4>

WSTĘP

Współczesna polityka regionalna coraz silniej akcentuje potrzebę realizacji zrównoważonego rozwoju terytorialnego, który wykracza poza klasyczne podejście do wzrostu gospodarczego. Jej głównym celem jest także przeciwdziałanie utrwalaniu nierówności społeczno-ekonomicznych oraz ograniczanie procesów peryferyzacji, szczególnie dotkliwych w kontekście mniej rozwiniętych jednostek samorządu terytorialnego. Problem ten jest szczególnie widoczny w regionach takich jak województwo śląskie, gdzie zróżnicowanie przestrzenne i historyczne przemiany strukturalne prowadzą do silnego zróżnicowania potencjału rozwojowego poszczególnych gmin (Heffner, Gibas, 2014; Spychała, Spychała, 2022; Adamowicz, 2023; Grosel, 2023; Heffner, 2023).

Prezentowane badanie koncentruje się na intensywności wykorzystania funduszy unijnych (mierzonej udziałem w dochodach własnych JST) i na współwystępowaniu tej intensywności z wybranymi wskaźnikami rozwoju lokalnego. W całym tekście konsekwentnie używa się określenia „fundusze unijne”, a nie „środki zewnętrzne”, aby uniknąć nieprecyzyjności terminologicznej. Jednakże ich skuteczność nie jest bezwarunkowa. Jak wskazują liczne badania, efekty interwencji zależą w dużej mierze od zdolności absorpcyjnej JST, jakości zarządzania, zasobów kadrowych oraz stopnia integracji funduszy ze strategicznym planowaniem lokalnym (Biedka, 2021; Churski, 2022; Korenik, 2024). Podobne zależności potwierdzają również prace dotyczące integracji terytorialnej i wykorzystania instrumentów polityki rozwojowej, m.in. Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (Musiał-Malago, 2022) czy współpracy transgranicznej (Jakubowski i in., 2024).

Badania Adamowicza (2023) oraz Grosela (2023) podkreślają, że marginalizacja obszarów peryferyjnych objawia się nie tylko w ograniczonym dostępie do infrastruktury, lecz także w deficytach kapitału ludzkiego, słabej dostępności usług publicznych, depopulacji oraz braku instytucjonalnej zdolności do kreowania endogenicznego rozwoju (Sitek, 2016; Heffner, Latocha, 2021). Wsparcie z funduszy unijnych może wspomagać procesy rozwojowe, jednak tylko w warunkach strategicznego, długookresowego zarządzania. W niniejszym badaniu aspekt ten został ujęty opisowo, bez empirycznego pomiaru jakości zarządzania. Zjawisko tzw. pułapki dotacyjnej, rozumianej jako trwała zależność JST od środków pomocowych, opisane przez Adamowicza i Zwolińską-Ligaj (2021), wskazuje na ryzyko braku trwałości rezultatów projektów realizowanych bez rozwijania własnych potencjałów endogenicznych.

W badaniach Churskiego (2022) oraz Biedki (2021) zwraca się uwagę na kluczową rolę kompetencji instytucjonalnych, obejmujących zarówno zasoby kadrowe, jak

i umiejętność długofalowego planowania oraz integracji działań finansowych z lokalną wizją rozwoju. Podobne wnioski pojawiają się w literaturze dotyczącej zmian strukturalnych na obszarach wiejskich i ich powiązania z funduszami UE (Heffner, Twardzik, 2022; Sykała, 2023; Biczowska, Biczkowski, 2025). W pracy kompetencje instytucjonalne są traktowane jako kontekst teoretyczny i nie zostały one empirycznie zmierzone. Brak tych kompetencji prowadzi do nieskutecznej alokacji funduszy oraz powierzchownego efektu interwencji.

Kwestia integracji funduszy z procesami innowacyjnymi oraz ze zrównoważonym rozwojem była szczegółowo omawiana w pracach Korenika (2023, 2024), który wskazuje, że same inwestycje infrastrukturalne nie przynoszą trwałych efektów, jeśli nie są skorelowane z rozwojem przedsiębiorczości, edukacji i lokalnej aktywności gospodarczej. Potwierdzają to także wyniki badań Biedki (2021) oraz Adamowicza (2023), którzy podkreślają, że inwestycje w kapitał ludzki i inicjatywy prorozwojowe przynoszą długofalowe rezultaty, wpływając realnie na jakość życia mieszkańców i zdolność gmin do samodzielnego rozwoju. Ponadto Heffner i Gibas (2014) oraz Korenik (2024) akcentują, że skuteczność polityki spójności w regionach słabiej rozwiniętych jest ograniczana przez utrzymujący się dualizm rozwojowy, brak integracji funkcjonalnej oraz bariery geograficzne. Procesy peryferyzacji wymagają zatem nie tylko nakładów finansowych, lecz także kompleksowego podejścia strategicznego, uwzględniającego lokalne uwarunkowania i potencjał endogeniczny (Sekuła i in., 2023; Suchodolski, 2023).

Dane wykorzystane w analizie pochodzą przede wszystkim z Banku Danych Lokalnych GUS, ze sprawozdań budżetowych JST oraz z dokumentów planistycznych gmin. Okres badania empirycznego obejmuje lata 2014–2023. Dla konstrukcji WSB wykorzystano dane za lata 2014–2022 (tabela 6). W analizie wskaźniki przedsiębiorczości zostały znormalizowane na 10 tys. mieszkańców, nie wprowadzono jednak deflacji wartości budżetowych, co stanowi ograniczenie, które należy uwzględnić w interpretacji długookresowych trendów nominalnych.

METODYKA BADAŃ (HIPOTEZY, CELE, METODY I OBSZAR BADAWCZY)

Celem głównym artykułu jest opisowe zidentyfikowanie roli funduszy unijnych w kształtowaniu potencjału endogenicznego gmin oraz badanie współwystępowania intensywności ich absorpcji z wybranymi wskaźnikami peryferyzacji społeczno-ekonomicznej. Badanie wpisuje się w nurt współczesnych analiz regionalnych, koncentrujących się na relacji między mechanizmami interwencji finansowej a zdolnością jednostek samorządu terytorialnego (JST) do kształtowania trwałych i zrównoważonych ścieżek rozwoju. Zgodnie z założeniami badanie realizuje trzy cele szczegółowe:

1. Ocena współwystępowania intensywności wykorzystania funduszy unijnych (mierzonej udziałem w dochodach własnych JST) z wybranymi wskaźnikami rozwoju endogenicznego (m.in. przedsiębiorczość).
2. Badanie zależności między intensywnością wykorzystania funduszy unijnych a wskaźnikami peryferyzacji społeczno-ekonomicznej.
3. Ocena współwystępowania intensywności wykorzystania funduszy unijnych z wskaźnikiem stabilności budżetowej JST (WSB) w kontekście długookresowej samodzielności finansowej.

W artykule sformułowano dwie hipotezy badawcze, przy czym podkreśla się, że ich weryfikacja ma charakter korelacyjno-opisowy i nie prowadzi do wnioskowania przyczynowego.

Pierwsza hipoteza (H1) zakłada, że intensywność absorpcji funduszy unijnych występuje z poziomem rozwoju potencjału endogenicznego gmin; charakter tej relacji zależy od zdolności absorpcyjnej JST i od jakości zarządzania (zmienne te traktowane są jako kontekst teoretyczny i nie były empirycznie mierzone).

Druga hipoteza (H2) zakłada, że intensywność absorpcji funduszy unijnych występuje ze zróżnicowanym stopniem peryferyzacji społeczno-ekonomicznej, przy czym obserwowane są odmienne wzorce lokalne.

W artykule zastosowano podejście eksploracyjno-opisowe, łączące metody ilościowe i jakościowe. Metody ilościowe obejmują:

- analizę korelacyjną (współczynnik Pearsona r) do opisu współwystępowania między intensywnością wykorzystania funduszy unijnych a wybranymi wskaźnikami (dochody własne JST, liczba zarejestrowanych podmiotów, nowe rejestracje, wyrejestrowania, działalność osób fizycznych),
- proste regresje liniowe (β_1) ilustrujące kierunek i orientacyjną siłę związku (bez kontroli zakłócających zmiennych).

Z kolei metody jakościowe obejmują:

- analizę opisową wybranych gmin (dokumenty planistyczne, raporty) o charakterze deskryptywnym, bez procedur kodowania jakościowego,
- przegląd praktyk alokacji funduszy (dobrych i złych praktyk) o charakterze eksploracyjnym.

Zastosowane metody korelacyjne i opisowe nie pozwalają jednak na wykazanie związków przyczynowo-skutkowych. Wnioski odnoszą się wyłącznie do współwystępowania zmiennych i nie przesądzają o kierunku ani mechanizmie zależności. W przyszłych badaniach rekomendujemy zastosowanie analiz panelowych, modeli quasi-eksperymentalnych (np. DID, EFA/CFA czy SEM) oraz kontroli zmiennych makro- i lokalnych, aby lepiej odróżnić korelację od wpływu.

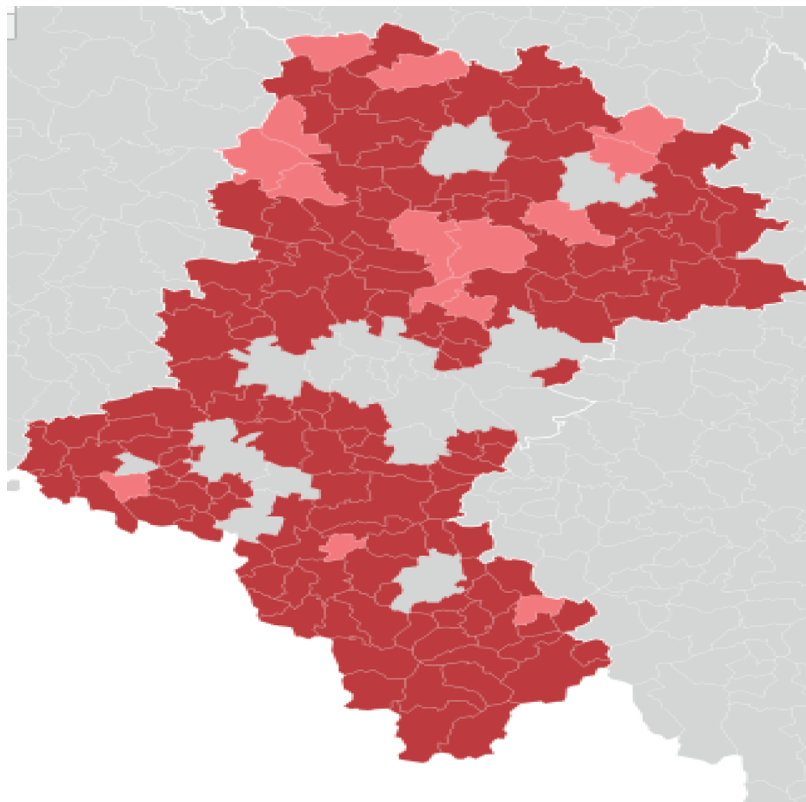
Badanie dotyczy wybranych gmin województwa śląskiego, które zostały wyselekcjonowane na podstawie operacjonalizowanego kryterium: średni udział funduszy unijnych w dochodach własnych JST w latach 2014–2023 powyżej średniej wojewódzkiej (punkt odniesienia stanowiła analiza wszystkich 148 gmin województwa, rycina 1). Selekcja na podstawie udziału funduszy oznacza, że próba jest ukierunkowana na jednostki o ponadprzeciętnej absorpcji, co ogranicza generalizację wyników na wszystkie gminy województwa (tabela 1).

Tabela 1. Średni udział funduszy unijnych w budżetach gmin w latach 2014–2023

Rodzaj gminy	Średni udział funduszy unijnych
Gminy o wysokim finansowaniu (> 30%)	Kornowac, Kroczyce, Ożarówice, Przystajń
Gminy o umiarkowanym finansowaniu (30–25%)	Mierzęcice, Chybie, Żarki, Ciasna, Przysrów, Koziegłowy, Dąbrowa Zielona, Łękawica
Gminy o niskim finansowaniu (< 24%)	Woźniki, Lipie, Kochanowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rycina 1. Średni udział funduszy unijnych w dochodach własnych gmin w latach 2014–2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Absorpcja funduszy unijnych została określona na podstawie średniego udziału tych środków w dochodach własnych w latach 2014–2023. Klasyfikacja peryferyzacji (niski/średni/wysoki) ma charakter opisowy i opiera się na kryteriach takich jak położenie geograficzne, dostępność transportowa, struktura gospodarcza i poziom przedsiębiorczości, przy czym nie wykorzystano syntetycznego indeksu peryferyzacji. Należy traktować tę klasyfikację jako pomocniczą i interpretować ją z pewną ostrożnością (tabela 2).

Tabela 2. Podział gmin według poziomu absorpcji funduszy unijnych i peryferyzacji

Gmina	Średnia absorpcja środków UE (2014–2023)	Poziom peryferyzacji	Charakterystyka peryferyzacji i absorpcji środków UE
Chybie	28%	średni	Dobre połączenie z aglomeracją bielską, ale problem z odpływem ludności i ZE starzeniem się społeczeństwa.
Ciasna	24%	wysoki	Położenie na obrzeżach województwa śląskiego, ograniczone inwestycje prywatne.
Dąbrowa Zielona	24%	wysoki	Gmina o niskiej gęstości zaludnienia, silna zależność od rolnictwa.
Kochanowice	21%	wysoki	Brak większych inwestycji infrastrukturalnych, odpływ ludności.

Kornowac	38%	średni	Bliskość Rybnika, ale problem z migracją ludności i ograniczonym rynkiem pracy.
Koziegłowy	24%	średni	Dobre położenie przy DK1, ale niski poziom rozwoju usług i przemysłu.
Kroczyce	37%	średni	Turystyka (Jura Krakowsko-Częstochowska), ale słaba infrastruktura i niska mobilność zawodowa.
Lipie	22%	wysoki	Silna peryferyzacja, dominacja rolnictwa, niska dynamika inwestycji prywatnych.
Łękawica	24%	wysoki	Gmina położona w obszarze podgórskim, słaba dostępność komunikacyjna.
Mierzęcice	29%	niski	Korzystna lokalizacja blisko Katowic i Pyrzowic. Duże inwestycje w infrastrukturę transportową.
Ożarówice	34%	niski	Sąsiedztwo międzynarodowego lotniska, rozwój transportu i logistyki.
Przyrów	24%	wysoki	Wysoka peryferyzacja, niewielki rynek pracy, ograniczona infrastruktura.
Przystajń	30%	średni	Wiejska gmina z dobrą absorpcją środków, ale wysokim stopniem uzależnienia od rolnictwa.
Woźniki	23%	średni	Bliskość Katowic, problem z aktywizacją zawodową mieszkańców.
Żarki	25%	średni	Silny rozwój turystyki i sektora MŚP, ale ograniczona dostępność komunikacyjna.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz literatury

Tabela 3. Podział gmin według typu administracyjnego i odległości od najbliższego miasta powiatowego oraz Katowic (jako głównego ośrodka metropolitalnego regionu)

Gmina	Typ gminy	Miasto powiatowe	Odległość od miasta powiatowego (km)	Odległość od Katowic (km)
Kornowac	wiejska	Rybnik	11	58
Kroczyce	wiejska	Zawiercie	14	67
Ożarówice	wiejska	Tarnowskie Góry	14	28
Przystajń	wiejska	Kłobuck	21	89
Mierzęcice	wiejska	Będzin	15	32
Chybie	wiejska	Cieszyn	12	80
Żarki	miejsko-wiejska	Myszków	8	52
Ciasna	wiejska	Lubliniec	13	89
Przyrów	wiejska	Częstochowa	34	92
Koziegłowy	miejsko-wiejska	Myszków	12	46
Dąbrowa Zielona	wiejska	Częstochowa	37	105
Łękawica	wiejska	Żywiec	8	84
Woźniki	miejsko-wiejska	Lubliniec	16	42
Lipie	wiejska	Kłobuck	11	97
Kochanowice	wiejska	Lubliniec	10	85

Źródło: opracowanie własne

WYNIKI – ANALIZA KORELACJI MIĘDZY FUNDUSZAMI UNIJNYMI A WSKAŹNIKAMI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I STABILNOŚCI BUDŻETOWEJ

W kontekście badań korelacji między poziomem otrzymanego finansowania zewnętrznego (fundusze unijne) a stopniem peryferyzacji społeczno-ekonomicznej gmin za najbardziej trafne i diagnostyczne wskaźniki uznano liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz liczbę nowo zarejestrowanych jednostek gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców. Wskaźniki te w sposób pośredni, lecz bardzo istotny odzwierciedlają ogólną aktywność gospodarczą danego obszaru, a tym samym stanowią istotną miarę jego potencjału endogenicznego oraz zdolności generowania lokalnego wzrostu i zatrudnienia. Wysoka liczba aktywnych i nowo powstających podmiotów gospodarczych może świadczyć o korzystnym klimacie inwestycyjnym, odpowiedniej strukturze usługowo-produkcyjnej oraz sprzyjających warunkach instytucjonalnych i infrastrukturalnych.

Z perspektywy badania relacji między alokacją funduszy unijnych a ograniczaniem procesów peryferyzacyjnych wybrane wskaźniki pozwalają uchwycić nie tylko efekty bezpośrednie (np. wynikające z dotacji inwestycyjnych), lecz także efekty pośrednie, przejawiające się w aktywizacji lokalnego rynku pracy i przedsiębiorczości. Ich zastosowanie umożliwia więc kompleksową ocenę współwystępowania zmiennych związanych z interwencją funduszy unijnych i stanem rozwoju lokalnego.

W celu pogłębienia analizy relacji między wykorzystaniem funduszy unijnych a poziomem aktywności gospodarczej jednostek samorządu terytorialnego uwzględniono zestaw dodatkowych wskaźników, które stanowią istotne uzupełnienie głównych miar przedsiębiorczości oraz potencjału endogenicznego regionów.

Pierwszym z nich jest liczba jednostek wykreślonych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, która może stanowić wskaźnik problemów strukturalnych lokalnego rynku – wysoka wartość tego wskaźnika często wskazuje na niekorzystne warunki prowadzenia działalności gospodarczej, niską trwałość firm oraz ograniczoną zdolność przetrwania na konkurencyjnym rynku.

Drugim wskaźnikiem jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców. Miara ta obrazuje skalę samozatrudnienia, które w kontekście obszarów peryferyjnych pełni często funkcję kompensacyjną wobec deficytów zatrudnienia etatowego i może świadczyć o poziomie lokalnej inicjatywy gospodarczej oraz elastyczności rynku pracy.

Trzecim wskaźnikiem jest udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie jednostek wpisanych do rejestru REGON, który może być interpretowany jako współczynnik stabilności sektora gospodarczego. Wysoki poziom tego wskaźnika może sygnalizować nadmierną fluktuację działalności gospodarczej i brak trwałości firm, co w ujęciu długofalowym osłabia zdolność JST do utrzymania zrównoważonego rozwoju.

Aby określić statystyczne zależności między poziomem funduszy unijnych a aktywnością przedsiębiorczą, zastosowano współczynnik korelacji liniowej Pearsona (r), który pozwala ocenić siłę i kierunek współwystępowania zmiennymi ilościowymi. W przeprowadzonej analizie (tabela 4) jako zmienną zależną przyjęto wskaźnik przedsiębiorczości – liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, natomiast zmiennymi niezależnymi były: udział funduszy unijnych w dochodach własnych JST (%) oraz wartość dochodu własnego JST.

Tabela 4. Analiza korelacji między funduszami unijnym, dochodem własnym a nowo zarejestrowanymi firmami

Gmina	r (fundusze UE vs nowe firmy)	r (dochód własny vs nowe firmy)	r (fundusze UE vs dochód własny)
Ożarówice	-0.42	0.11	0.87
Kornowac	-0.55	-0.32	0.91
Kroczyce	-0.60	-0.44	0.88
Chybie	-0.50	-0.30	0.93
Koziegłowy	0.24	0.58	0.81
Ciasna	0.05	0.31	0.79
Przystajń	-0.45	-0.33	0.85
Kochanowice	0.19	0.35	0.73
Mierzęcice	-0.58	-0.40	0.92
Przyrów	-0.37	-0.29	0.81
Łękawica	0.22	0.48	0.78
Żarki	-0.18	0.21	0.83
Dąbrowa Zielona	-0.33	-0.27	0.87
Woźniki	-0.51	-0.45	0.89

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W badanej próbie wystąpiła średnia ujemna korelacja między udziałem funduszy unijnych a wybranymi miarami dynamiki rejestracji podmiotów gospodarczych ($r = -0,37$). Jest to opis obserwowanego współwystępowania, a nie dowód wpływu przyczynowego. Możliwe interpretacje tego wzorca (w sensie hipotez wymagających dalszych badań przyczynowych) obejmują m.in. dominację projektów infrastrukturalnych o małym komponencie dla sektora MŚP, strukturalne braki kapitału ludzkiego w gminach peryferyjnych oraz cykliczny charakter inwestycji.

Korelacja między dochodami własnymi JST a miarami przedsiębiorczości była słaba ($r = -0,19$ w ujęciu ogólnym), co interpretuje się wyłącznie jako współwystępowanie w danych. Aby uzyskać pełniejszy obraz, należałoby kontrolować strukturę dochodów (np. podatkową i нефiskalną), wielkość gminy i inne czynniki.

Korelacja między udziałem funduszy unijnych a dochodami własnymi JST okazała się wysoka i dodatnia ($r = 0,87$). To opis współwystępowania: gminy o wyższym udziale funduszy unijnych w dochodach jednocześnie wykazywały wyższe dochody własne w badanym okresie. Interpretacja mechanizmu wymaga jednak ostrożności – korelacja nie przesądza bowiem o kierunku zależności ani o jej przyczynowości.

W badaniu zastosowano współczynnik korelacji Pearsona (tabela 5), obejmując m.in. relacje między:

- funduszami unijnymi a rozwojem firm (nowe rejestracje, ogólna liczba zarejestrowanych, jednoosobowa działalność),
- dochodem własnym JST a przedsiębiorczością,
- udziałem wyrejestrowanych firm a liczbą nowych rejestracji.

Interpretacja uzyskanych wartości opierała się na standardowej skali oceny siły korelacji, uwzględniającej zarówno dodatnie, jak i ujemne współwystępowania między badanymi zmiennymi. Wyniki wykazują heterogeniczność wzorców między gminami i dowodzą potrzeby stosowania badań uzupełniających (metody przyczynowe, analizy panelowe, analizy jakościowe ze ścisłym opracowaniem procedur), aby wyjaśnić mechanizmy leżące u podstaw współwystępowania.

Tabela 5. Współwystępowania funduszy unijnych, dochodu własnego JST i wskaźników przedsiębiorczości

Gmina	r (fundusze UE i nowe firmy)	r (fundusze UE i liczba firm)	r (fundusze UE i firmy osób fiz.)	r (dochód JST i nowe firmy)	r (wyrejestrowania vs nowe firmy)
Ożarówce	-0.42	-0.29	-0.35	0.11	-0.47
Koziegłowy	0.24	0.31	0.38	0.58	-0.35
Żarki	-0.18	-0.12	-0.21	0.21	-0.50
Mierzęcice	-0.58	-0.44	-0.52	-0.40	-0.60
Woźniki	-0.51	-0.37	-0.45	-0.45	-0.55
Lipie	-0.29	-0.18	-0.26	-0.22	-0.41
Kochanowice	0.19	0.27	0.33	0.35	-0.48
Kornowac	-0.55	-0.43	-0.51	-0.32	-0.57
Przystajń	-0.45	-0.35	-0.42	-0.33	-0.52
Chybie	-0.50	-0.41	-0.44	-0.30	-0.60
Kroczyce	-0.60	-0.50	-0.53	-0.44	-0.61
Ciasna	0.05	0.14	0.21	0.31	-0.42
Przyrów	-0.37	-0.27	-0.34	-0.29	-0.49
Dąbrowa Zielona	-0.33	-0.28	-0.31	-0.27	-0.62
Łękawica	0.22	0.30	0.34	0.48	-0.39

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Testowanie korelacyjne nie wykazuje pozytywnego związku funduszy unijnych z rozwojem przedsiębiorczości. W przeważającej liczbie przypadków zależności między wysokością pozyskanych środków a liczbą nowych firm, firm ogółem oraz działalnością osób fizycznych są ujemne, co sugeruje, że finansowanie zewnętrzne nie przekłada się na wzrost aktywności gospodarczej.

Wyniki wykazują heterogeniczność, ponieważ w niektórych gminach (np. Koziegłowy, Kochanowice, częściowo Łękawica) obserwowano słabe dodatnie współwystępowania między udziałem funduszy a miarami przedsiębiorczości, podczas gdy w większości jednostek dominowały współwystępowania ujemne. Takie zróżnicowanie sugeruje istnienie efektów lokalnych, które nie zostały ujęte w prostych analizach korelacyjnych.

Dochody własne JST częściej niż fundusze UE wykazują pozytywny związek z liczbą nowych firm, jednak siła tych zależności pozostaje umiarkowana. Może to sugerować, że stabilność finansowa gmin jest ważniejszym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości niż poziom absorpcji funduszy unijnych.

Wyniki ogólne wskazują więc, że zewnętrzne finansowanie częściej wzmacnia potencjał budżetowy JST niż bezpośrednio stymuluje sektor MŚP, a w wielu gminach wskaźniki przedsiębiorczości pozostają słabe lub ulegają pogorszeniu mimo wysokiego poziomu pozyskanych środków.

EKONOMETRYCZNA ANALIZA RELACJI FUNDUSZY UNIJNYCH I STABILNOŚCI BUDŻETOWEJ JST

Celem przeprowadzonej analizy było opisanie współwystępowania między intensywnością wykorzystania funduszy unijnych a wskaźnikiem stabilności budżetowej (WSB). Badanie miało charakter opisowy i korelacyjny (tabela 6). Nie zastosowano metod

umożliwiających wnioskowanie przyczynowo-skutkowe. Dane użyte do obliczeń pochodzą z GUS za lata 2014–2022 i zostały wykorzystane do konstrukcji wskaźnika WSB.

W celu uchwycenia relacji zastosowano wskaźnik stabilności budżetowej (WSB), który jest definiowany następująco:

$$WSB = \frac{\text{dochody własne}}{\text{wydatki majątkowe inwestycyjne}}$$

Wskaźnik ten obrazuje stopień pokrycia wydatków inwestycyjnych dochodami własnymi JST. Niższe wartości WSB sugerują większe finansowanie inwestycji z zewnętrznych źródeł (w tym funduszy unijnych), lecz interpretacja takiego wyniku wymaga uwzględnienia cyklu inwestycyjnego: okresy intensywnych inwestycji obniżają WSB, co niekoniecznie oznacza trwałą niestabilność budżetu. Ponadto WSB nie uwzględnia elementów takich jak amortyzacja, przychody ze sprzedaży aktywów czy struktura zadłużenia, dlatego wskaźnik ten ma charakter opisowy i nie stanowi pełnej miary stabilności finansowej.

Tabela 6. Analiza ekonometryczna relacji dochodów własnych do wydatków inwestycyjnych (2014–2022)

Gmina	r (UE vs. WSB)	β_1 (regresja)	p-wartość
Ożarówice	–0.76	–0.98	0.003
Koziegłowy	–0.63	–0.75	0.012
Żarki	–0.58	–0.68	0.018
Mierzęcice	–0.81	–1.02	0.002
Woźniki	–0.69	–0.83	0.009
Lipie	–0.52	–0.58	0.032
Kochanowice	–0.40	–0.46	0.076
Kornowac	–0.74	–0.93	0.005
Przystajń	–0.67	–0.79	0.011
Chybie	–0.65	–0.77	0.013
Kroczyce	–0.80	–1.05	0.002
Ciasna	–0.59	–0.72	0.019
Przyrów	–0.53	–0.61	0.029
Dąbrowa Zielona	–0.46	–0.50	0.051
Łękawica	–0.35	–0.41	0.082

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela przedstawia ujemne współwystępowania między udziałem funduszy unijnych a wskaźnikiem stabilności budżetowej (WSB) w badanych gminach. Siła współwystępowania jest zróżnicowana (od bardzo silnej i istotnej statystycznie do słabej i nieistotnej), co wskazuje na potrzebę dalszych analiz przyczynowych i kontrolujących zmienne zakłócające.

Na podstawie siły współwystępowania i poziomu istotności można wyróżnić cztery grupy gmin:

- Bardzo silne i istotne ujemne współwystępowanie ($r \leq -0,75$; $p < 0,01$).
- Silne i istotne ujemne współwystępowanie ($-0,74 < r \leq -0,60$; $p < 0,05$).
- Umiarkowane ujemne współwystępowanie ($-0,59 < r \leq -0,50$; $p < 0,05$).
- Słabe lub nieistotne współwystępowanie ($r > -0,50$ lub $p > 0,05$).

W badanych gminach zaobserwowano ujemne współwystępowania między udziałem funduszy unijnych a WSB – współczynnik r przyjmuje wartości ujemne, a w większości przypadków proste regresje liniowe (β_1) wskazują ujemną orientację związku (wiele wyników jest statystycznie istotnych, $p < 0,05$). W okresach silnej absorpcji funduszy unijnych relatywny udział dochodów własnych w wydatkach inwestycyjnych był niższy – to obserwacja korelacyjna. Aby ocenić wpływ funduszy na stabilność, potrzebne są analizy panelowe z kontrolą struktury finansowania (środki krajowe, środki własne, zadłużenie) oraz modelowanie opóźnień czasowych.

BAZA DANYCH I CHARAKTERYSTYKA PROJEKTÓW DLA WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Utworzenie bazy danych dotyczącej funduszy unijnych dla wybranych gmin województwa śląskiego stanowi istotny element analizy potencjału rozwojowego jednostek samorządu terytorialnego. Zebranie i usystematyzowanie informacji na temat typów projektów, programów finansujących oraz obszarów wsparcia umożliwia ocenę struktur i kierunków wykorzystania funduszy. Interpretacje w tabeli sformułowano opisowo – kierunki finansowania i dominujące obszary, bez twierdzeń o wpływie przyczynowym. Kluczowe dane przedstawiono w tabeli 7, natomiast tabela 8 zawiera zestawienie liczby pozyskanych projektów oraz wartości dofinansowania w latach 2014–2023, co pozwala na identyfikację poziomu aktywności inwestycyjnej poszczególnych gmin. Dane o pozostałych źródłach finansowania w tabeli 8 obejmują przykładowe programy krajowe i inne źródła współfinansowania w analizowanym okresie – nie stanowią one pełnej listy możliwości finansowania.

Tabela 7. Kluczowe informacje o programach i typach projektów finansowanych w wybranych gminach województwa śląskiego

Gmina	Typ projektów	Typ programu	Interpretacja
Kornowac	infrastruktura drogowa, edukacja	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg RFRD (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych), Fundusze UE (Infrastruktura i Środowisko, Wiedza Edukacja Rozwój)	Silna zależność od środków unijnych i rządowych na modernizację infrastruktury.
Kroczyce	turystyka, ochrona środowiska	Fundusze UE (Regionalny Program dla województwa śląskiego), NFOŚiGW	Wsparcie związane z rozwojem turystyki.
Ożarówce	transport, infrastruktura techniczna	Fundusze UE (Fundusz Spójności), Rządowy Fundusz Polski Ład	Bliskość lotniska Pyrzowice sprzyja rozwojowi infrastruktury.
Przystajń	gospodarka wodno-ściekowa, drogi	Fundusze UE (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW)), Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Gmina o dużym udziale rolnictwa, inwestycje w infrastrukturę wiejską.

Mierzęcice	infrastruktura transportowa, energetyka	Fundusze UE (Fundusz Spójności), NFOŚiGW	Wsparcie projektów transportowych związanych z dostępnością lotniska Katowice-Pyrzowice.
Chybie	ochrona środowiska, infrastruktura społeczna	Fundusze UE (Regionalny Program dla województwa śląskiego), NFOŚiGW	Projekty dotyczące ochrony wód i gospodarki odpadami.
Żarki	rewitalizacja, turystyka, drogi	Fundusze UE (Fundusz Spójności), Rządowy Program Odbudowy Zabytków	Rozwój lokalny poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną i historyczną.
Ciasna	oświata, odnawialne źródła energii	Fundusze UE (Europejski Fundusz Społeczny, Infrastruktura i Środowisko) NFOŚiGW, POIiŚ	Projekty edukacyjne oraz związane z transformacją energetyczną.
Przyrów	gospodarka wodna, infrastruktura publiczna	PROW, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Wiejska gmina inwestująca w podstawową infrastrukturę publiczną.
Koziegłowy	infrastruktura drogowa, ekologia	RFRD, Fundusze UE (RPO, POIiŚ)	Modernizacja dróg i rozwój ekologicznego transportu.
Dąbrowa Zielona	gospodarka wodna, odnawialne źródła energii	PROW, NFOŚiGW	Wsparcie dla gmin wiejskich w zakresie infrastruktury wodnej i OZE.
Łękawica	ochrona środowiska, infrastruktura społeczna	Fundusze UE (RPO, EFS), NFOŚiGW	Wsparcie projektów ekologicznych i modernizacja budynków publicznych.
Woźniki	transport, oświata, cyfryzacja	RFRD, Fundusze UE (Polska Cyfrowa)	Inwestycje w poprawę dostępności transportowej i cyfryzację JST.
Lipie	infrastruktura komunalna, OZE	Fundusze UE (RPO, PROW), NFOŚiGW	Rozwój gospodarki niskoemisyjnej w gminach peryferyjnych.
Kochanowice	rewitalizacja, odnawialne źródła energii	Rządowy Program Odbudowy Zabytków, NFOŚiGW	Koncentracja na ochronie dziedzictwa i zielonej transformacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów planistycznych

Tabela 8. Liczba pozyskanych projektów i wartości dofinansowania (2014–2023)

Gmina	Liczba pozyskanych projektów UE	Środki unijne (mln zł)	Pozostałe programy finansowania
Przystajń	6	12,5	PROW, RFRD, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
Mierzęcice	10	21,1	Fundusz Spójności, NFOŚiGW, RFRD
Chybie	7	14,8	NFOŚiGW, Polski Ład, PROW
Żarki	15	32,4	Fundusz Spójności, Rządowy Program Odbudowy Zabytków
Ciasna	4	8,7	NFOŚiGW, Polski Ład, PROW
Przyrów	3	5,2	PROW, Polski Ład
Koziegłowy	9	18,6	Fundusz Spójności, RFOZ, RFRD
Dąbrowa Zielona	4	7,8	PROW, Polski Ład
Łękawica	5	10,3	Fundusz Spójności, NFOŚiGW
Woźniki	11	25,1	Fundusz Spójności, RFOZ, RFRD

Lipie	6	13,4	PROW, Polski Ład, RFRD
Kochanowice	7	16,5	NFOŚiGW, Polski Ład, RFRD
Kornowac	8	15,4	RFRD, Polski Ład, PROW
Kroczyce	7	13,2	NFOŚiGW, Fundusz Spójności
Ożarówce	12	28,7	Fundusz Spójności, Polski Ład, NFOŚiGW

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów planistycznych

PRZEGLĄD DOBRYCH I ZŁYCH PRAKTYK W ZAKRESIE ALOKACJI ŚRODKÓW UNIJNYCH DLA WYBRANYCH GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Przegląd dobrych i złych praktyk ma charakter opisowy i eksploracyjny, a także służy identyfikacji powtarzalnych schematów alokacji funduszy unijnych, bez formułowania twierdzeń o skutkach przyczynowych realizowanych projektów (tabela 9).

Tabela 9. Przegląd dobrych i złych praktyk w alokacji funduszy unijnych

Gmina	Dobre praktyki	Zastrzeżenia / obszary wymagające poprawy
Kornowac	Skuteczna modernizacja infrastruktury drogowej przy wykorzystaniu programów krajowych i unijnych (np. RFRD, RPO)	Brak spójnej strategii długoterminowej integrującej inwestycje z rozwojem lokalnym
Kroczyce	Wykorzystanie programów unijnych na rozwój turystyki i ochrony środowiska	Problemy z trwałością niektórych projektów (np. ograniczona promocja infrastruktury turystycznej)
Ożarówce	Inwestycje infrastrukturalne związane z dostępnością lotniska Katowice–Pyrzowice	Wysoki udział finansowania zewnętrznego w strukturze inwestycji; ograniczona dywersyfikacja źródeł (opis współwystępowania, nie twierdzenie o przyczynowości)
Przystajń	Wykorzystanie PROW na rozwój infrastruktury wiejskiej	Ograniczona aktywność w pozyskiwaniu programów ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości
Mierzęcice	Kompleksowe inwestycje w infrastrukturę i gospodarkę wodno-ściekową	Słaba efektywność projektów społecznych i edukacyjnych
Chybie	Projekty ekologiczne, np. ochrona wód i gospodarka odpadami	Słabe powiązanie inwestycji infrastrukturalnych z lokalnym rynkiem pracy
Żarki	Rewitalizacja obszarów miejskich, rozwój funkcji turystycznych	Opóźnienia w realizacji niektórych projektów z RPO
Ciasna	Wsparcie dla edukacji i projektów OZE w ramach programów krajowych i UE	Niska absorpcja środków na transport publiczny
Przyrów	Inwestycje w gospodarkę wodną i infrastrukturę komunalną	Niewystarczająca aktywność w pozyskiwaniu nowych programów unijnych
Koziegłowy	Inwestycje w ekologiczną mobilność i drogi	Brak kompleksowego planu modernizacji infrastruktury miejskiej
Dąbrowa Zielona	Projekty OZE i infrastruktura wodna	Trudności we wdrażaniu projektów społecznych i cyfryzacyjnych
Łękawica	Projekty ekologiczne wspierane przez NFOŚiGW i programy UE	Niska absorpcja środków UE na rozwój gospodarczy
Woźniki	Inwestycje w cyfryzację i poprawę dostępności transportowej	Problemy z utrzymaniem nowo powstałych obiektów publicznych

Lipie	Wsparcie dla przedsiębiorczości lokalnej i infrastruktury rolniczej	Niska aktywność w projektach edukacyjnych i społecznych
Kochanowice	Rewitalizacja obiektów zabytkowych	Ograniczone inwestycje w transport i komunikację

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentów planistycznych

Z wyników zebranych w tabeli wynika, że gminy z najlepszymi praktykami w alokacji funduszy unijnych charakteryzują się zintegrowanym wykorzystaniem programów na rozwój infrastruktury, gospodarki wodno-ściekowej i cyfryzacji, co w analizowanym okresie kojarzyło się z dłuższymi okresami użytkowania wybudowanych obiektów. Gminy z problematycznymi aspektami alokacji częściej wykazywały trudności w przekładaniu dostępnych środków na rozwój przedsiębiorczości i innowacji. Gminy realizujące inwestycje bez spójnych strategii długoterminowych częściej notowały słabsze powiązanie inwestycji z lokalnym rynkiem pracy. Natomiast gminy o wysokim udziale finansowania zewnętrznego w strukturze inwestycji cechowały się wyższym stopniem zależności od źródeł zewnętrznych.

ZAKOŃCZENIE

Na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych o charakterze opisowym i korelacyjnym, obejmujących metody zarówno ilościowe, jak i jakościowe, sformułowano następujące wnioski:

- Współwystępowanie: w badanych gminach udział funduszy unijnych współwystępował z wyższymi dochodami własnymi JST (średnia korelacja $r = 0,87$). Jest to obserwacja korelacyjna.
- Brak jednoznacznej dodatniej korelacji z przedsiębiorczością: w próbie odnotowano średnie ujemne współwystępowanie między udziałem funduszy a wybranymi miarami przedsiębiorczości ($r = -0,37$). Możliwe wyjaśnienia obejmują dominację projektów infrastrukturalnych, brak komponentów wspierających MŚP, cykliczność inwestycji oraz odwrotną zależność. Hipotezy te wymagają badań przyczynowych.
- Struktura alokacji: obserwowano koncentrację środków na inwestycjach infrastrukturalnych przy relatywnie mniejszym udziale programów bezpośrednio ukierunkowanych na wspieranie przedsiębiorczości, co stanowi obserwację wymagającą dalszej weryfikacji.
- Stabilność budżetowa (WSB): w wielu gminach występowały ujemne współwystępowania między intensywnością absorpcji funduszy unijnych a WSB (w niektórych przypadkach $r < -0,70$). Taka obserwacja może oznaczać większe wykorzystanie źródeł zewnętrznych do finansowania inwestycji, lecz interpretacja wymaga uwzględnienia cyklu inwestycyjnego i struktury finansowania JST.
- Praktyczne rekomendacje: wyniki badania mogą być wykorzystane przez decydentów i urzędników JST odpowiedzialnych za zarządzanie rozwojem lokalnym, a także przez interesariuszy procesu programowania i wdrażania interwencji funduszy Unii Europejskiej, w szczególności w zakresie lepszego dopasowania instrumentów wsparcia do lokalnych uwarunkowań, dywersyfikacji źródeł finansowania oraz wzmocnienia kompetencji instytucjonalnych.

Oryginalny wkład artykułu polega na systematycznym połączeniu danych ilościowych pochodzących z bazy danych projektów z analizą korelacyjną oraz przeglądem

praktyk alokacji funduszy unijnych, co pozwoliło na identyfikację zróżnicowanych lokalnie wzorców efektywności absorpcji środków.

Przeprowadzona analiza wykazała złożone i zróżnicowane współwystępowania między poziomem absorpcji funduszy unijnych, dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego (JST) i wskaźnikami przedsiębiorczości lokalnej w badanych gminach województwa śląskiego. Pomimo silnych dodatnich korelacji między udziałem funduszy unijnych a dochodami własnymi JST ($\text{śr. } r = 0,87$) nie zaobserwowano jednoznacznego, powszechnego współwystępowania prowadzącego do wzrostu liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych ($\text{śr. } r = -0,37$ dla wybranych miar przedsiębiorczości) oraz do rozwoju przedsiębiorczości.

Ewidencjonowanie i uporządkowanie danych o funduszach unijnych dla wybranych gmin umożliwiło identyfikację dominujących obszarów inwestycyjnych oraz typów programów wykorzystywanych w latach 2014–2023. Przegląd dobrych i złych praktyk wskazał, że gminy prowadzące działania wpisane w długofalowe strategie rozwoju i integrujące środki unijne z polityką lokalną częściej obserwowały pozytywne rezultaty użytkowe inwestycji. Natomiast w jednostkach pozbawionych spójnej wizji strategicznej występowały trudności z przekładaniem dostępnych funduszy na trwały rozwój lokalny.

Literatura

References

- Adamowicz, M. (2023). Lokalny model rozwoju jako element zrównoważonej strategii rozwojowej. *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Ekonomia i Organizacja Logistyki*, 8(1), 9–33.
- Adamowicz, M., Zwolińska-Ligaj, M. (2021). *Lokalne strategie innowacji jako instrument kreowania innowacyjności i wspierania rozwoju*. Biała Podlaska: Wydawnictwo PSW im Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej.
- Biczkowski, M., Biczkowski, M. (2025). Wzmocnienie sektora usług na obszarach wiejskich Dolnego Śląska w świetle wdrażania funduszy Unii Europejskiej. *Czasopismo Geograficzne*, 96(1), 73–104. doi: <https://doi.org/10.12657/czageo-96-04>
- Biedka, W. (2021). Inwestycje w kapitał ludzki w ramach polityki spójności a rozwój regionalny. *Prace Geograficzne*, 164, 105–126.
- Churski, P. (2022). *Prawo do miasta a wyzwania polityki miejskiej w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Grosel, M. (2023). Ku nowej definicji peryferyjności. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 63, 73–87.
- Heffner, K. (2023). Trendy migracyjne i ich znaczenie dla strategii rozwoju regionalnego – przykład województwa opolskiego. W: B. Solga (red.), *Migracje i rozwój regionu. Materiały z III Kongresu Demograficznego*. Cz. 7. Warszawa: Rządowa Rada Ludnościowa, 67–93.
- Heffner, K., Gibas, P. (2014). Regiony słabiej rozwinięte a efekty polityki spójności w Polsce. W: E. Pancer-Cybulska, E. Szostak (red.), *Polityka spójności w okresie 2014–2000*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 36–52.
- Heffner, K., Latocha, A. (2021). Depopulacja i zanikające wsie w strukturze obszarów wiejskich pogranicza polsko-czeskiego. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, 55, 67–89.
- Heffner, K., Twardzik, M. (2022). Rural areas in Poland – changes since joining the European Union. *European Countryside*, 14(2), 420–438.
- Jakubowski, A., Dołzbłasz, S., Komornicki, T., Matczak, R., Raczyk, A., Wiśniewski, R., Zaucha, J. (2024). Nowe kierunki współpracy transgranicznej w Polsce w kontekście zmieniających się uwarunkowań: perspektywy programowania 2021–2027 oraz po 2027 roku. *Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN*, 6, 1–9.
- Korenik, S. (2023). Nowa gospodarka a rozwój regionalny. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 67(3), 30–37.

- Korenik, S. (2023). The New Economy and Regional Development. *Research Papers of Wrocław University of Economics and Business*, 67(3). doi: <https://doi.org/10.15611/pn.2023.3.04>
- Korenik, S. (2024). *Czynniki i bariery rozwoju regionalnego w nowych uwarunkowaniach*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Musiak-Malago, M. (2022). Zintegrowane inwestycje terytorialne jako narzędzie wsparcia miejskich obszarów funkcjonalnych – studium przypadku. W: A. Martyka, D. Jopek, *Region, miasto, miasteczko. Nowe impulsy rozwojowe*. Rzeszów: Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, 49–68.
- Sekuła, A., Miszczuk, A., Wojciechowska-Solis, J., Nucińska, J. (2023). *Zrównoważony rozwój lokalny. Podstawy teoretyczne i działania praktyczne*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Sitek, S. (2016). *Uwarunkowania rozwoju lokalnego na obszarach przygranicznych*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Spychała, M., Spychała, J. (2022). Zróżnicowanie rozwoju regionalnego w Polsce, Czechach i na Słowacji. *Przegląd Prawno-Ekonomiczny*, 3, 131–149. doi: <https://doi.org/10.31743/ppe.13420>
- Suchodolski, M. (2023). Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich Polski Wschodniej a migracje ludności-wzajemne relacje i skutki ekonomiczne. Rozprawa doktorska, Uniwersytet Rzeszowski.
- Sykała, Ł. (2023). Miejsce odnowy wsi w systemie polityk rozwojowych i programów wsparcia obszarów wiejskich w Polsce. *Wieś i Rolnictwo*, 200(3), 73–97.

Irena Żurawska-Bartosik, dr, adiunkt, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Wydział Gospodarki Przestrzennej i Transformacji Regionów, Katedra Gospodarki Przestrzennej i Środowiskowej. Zainteresowania naukowe autorki koncentrują się na problematyce rozwoju lokalnego i regionalnego, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań kształtowania bazy noclegowej w kontekście rozwoju turystyki. Obszary badawcze obejmują ponadto analizę determinant rozwoju gmin/powiatów, zagadnienia związane ze zrównoważonym rozwojem oraz z funkcjonowaniem gospodarki nieruchomości w wymiarach lokalnym i regionalnym.

Irena Żurawska-Bartosik, PhD, University of Economics in Katowice, Poland, Faculty of Spatial Economy and Regions in Transition, Department of Spatial and Environmental Economy. Her research interests focus on issues of local and regional development, with particular emphasis on the determinants shaping the accommodation base in the context of tourism development. The research areas also include the analysis of factors influencing the development of municipalities and counties, issues related to sustainable development, and the functioning of the real estate economy at the local and regional levels.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6121-6564>

Adres / Address:

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Gospodarki Przestrzennej i Transformacji Regionów
Katedra Gospodarki Przestrzennej i Środowiskowej
ul. ks. bpa S. Adamskiego 7
40-069 Katowice, Polska
e-mail: irena.zurawska-bartosik@uekat.pl